

LANDSKAPSSTYRELSENS FRAMSTÄLLNING

Ändring av fornminneslagen

1998-99

nr 6

FÖRSLAG

Landskapsstyrelsen föreslår att lagtinget antar en lag om ändring av landskapslagen om fornminnen (9/65). Förslaget innebär att lagen anpassas till 1991-års självstyrelselag genom vilken lagstiftningsbehörigheten i fråga om fornminnen helt överfördes till landskapet.

Landskapsstyrelsen anser att de förvaltningsuppgifter som det legala skyddet av fasta fornlämningar föranleder skall handhas av landskapsstyrelsen. Det föreslås därför att fastställandet av en fast fornlämnings gränser skall ankomma på landskapsstyrelsen. Landskapsstyrelsen skall också besluta om en fast fornlämning skall få rubbas eller inte.

En bestämmelse om att kända fasta fornlämningar i landskapet skall antecknas i ett av landskapsstyrelsen upprättat register föreslås bli införd i lagen.

Det krav på en arkeologisk undersökning som hittills har uppställts av museiverket för att en fast fornlämning skall få rubbas har genom förslaget införts i lagen.

Landskapsstyrelsen anser att tröskeln för när intrångsersättning skall utgå till en fastighetsägare eller en nyttjanderättshavare skall sänkas från "betydande olägenhet" till "olägenhet som inte är ringa". Vid olägenhet som inte är ringa skall full ersättning utgå.

Eftersom lagstiftningsbehörigheten i fråga om fornminnen i sin helhet har överförts till landskapet krävs inte längre att staten skall erbjudas att lösa in fornföremål. I förslaget har denna bestämmelse därför upphävts.

Landskapsstyrelsen föreslår att lagen skall träda i kraft så snart som möjligt.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Allmänt

För att förstå den tid man lever i krävs det att man känner till det förflutna. Kunskap om det förflutna förutsätter i sin tur att så mycket som möjligt av detta bevaras. Fornminnen är av stor betydelse för kunskapen om förhistorisk tid och de har sedan lång tid tillbaka getts ett starkt skydd i den nordiska lagstiftningen.

Redan år 1666 utfärdades på initiativ av Magnus Gabriel de la Gardie ett plakat om rikets antikviteter. I fornminnesplakatet, som lär vara det första i sitt slag i Europa, fastslogs att ingen fick understå sig att förstöra de borgar, skansar, stenkummel, runstenar och forngravar som kunde finnas i bygderna. Adeln ålades att vårda fornlämningarna på sina domäner och alla monument på kronans mark förklarades fridlysta. Landshövdingar, biskopar och präster fick order om att uppspåra landets fornminnen och göra upp förteckningar över dem.

I ett plakat av år 1684 föreskrevs att den som fann i jorden eller på annan plats gömda gamla mynt, metallkärl och andra fornföremål skulle anmäla fyndet till en representant för statsmakten och att noggrann uppgift om fyndplatsen samtidigt skulle lämnas. I 1734-års lag föreskrevs att fornfynd skulle hembjudas kronan.

Tack vare att fornminnen i landskapet Åland fick ett legalt skydd så tidigt som på 1600-talet har en stor del av landskapets fasta fornminnen bevarats. I landskapet, som är mycket fornminnesrikt, finns mer än 13.000 fornlämningar registrerade på 1.200 olika platser.

Den 2 april 1883 utfärdades riktes förordning om forntida minnesmärkens fredande och bevarande. Genom denna förordning skedde en uppluckring av skyddet på så sätt att en fast fornlämning som staten beslutat att inte lösa in fick rubbas av markägaren. År 1947 påbörjades arbetet med att revidera fornminneslagstiftningen eftersom förordningen ansågs föråldrad och, bl.a. på grund av att en fast fornlämning fick rubbas av fastighetsägaren om den inte löstes in av staten, bristfällig. Arbetet med att revidera fornminneslagstiftningen resulterade i rikets nu gällande fornminneslag (FFS 295/1963).

I landskapet reglerades vid denna tid förvaltningen av fornminnesvården i en överenskommelseförordning om den förvaltning som avser fredande och bevarande av forntida minnesmärken på Åland (6/36). Efter att rikets fornminneslag trätt i kraft ansåg man i landskapet att rättsområdet borde regleras i en landskapslag varvid den nu gällande landskapslagen om fornminnen utarbetades och antogs.

Fasta fornlämningar är en oumbärlig del av vårt åländska kulturarv och förvaltningen av våra äldsta minnesmärken har sedan 1920-talet varit en viktig självstyrelsepolitisk symbolfråga. Genom 1991-års självstyrelselagsrevision ansvarar nu ålänningarna själva för bevarandet och utforskandet av sin äldsta historia.

2. Lagstiftningsbehörighet

Enligt 1951-års självstyrelselag (5/52) var behörigheten i fråga om fornminnen delad mellan landskapet och riket. Landskapet hade behörighet i fråga om fornminnesvården med vissa i lagen angivna begränsningar. Behörigheten i fråga om det legala skyddet för fasta fornlämningar, statens befogenhet att lösa in fornfynd som inte förvärvats eller behållits av landskapet samt de stadganden som avsåg skifte av jord där det fanns en fast fornlämning tillkom riket. Eftersom det ansågs att rättsområdet inte skulle vara uppdelat överfördes lagstiftningsbehörigheten i fråga om fornminnen i sin helhet till landskapet genom 1991-års självstyrelselag (71/91). I 18 § 11 punkten i denna lag föreskrivs att landskapet har lagstiftningsbehörighet i fråga om fornminnen i landskapet.

Om ett rättsområde, som tidigare har hänförs till rikets behörighet, har överförs till landskapet genom 1991-års självstyrelselag gäller den rikslagstiftning som har tillkommit före självstyrelselagens ikraftträdande till dess att den upphävs genom landskapslag. Förvaltningen av ett rättsområde som överfördes till landskapets lagstiftningsbehörighet övergick däremot omedelbart när självstyrelselagen trädde i kraft. De förvaltningsuppgifter som rör fornlämningar i landskapet skall således handhas av landskapsstyrelsen om inget annat överenskommes med riket.

Enligt 23 § 3 punkten självstyrelselagen skall dock landskapsstyrelsen begära ett utlåtande av behöriga riksmyndigheter innan en åtgärd som gäller en fast fornlämning vidtas. Bestämmelsen har, enligt motiveringen till lagen, införts för att "...vården av fasta fornlämningar skall ske enligt allmänt iakttagna principer..."

3. Gällande lagstiftning

3.1. Fornminneslagen

I fornminneslagens första paragraf föreskrivs att fasta fornlämningar är fredade såsom minnen av Ålands tidigare bebyggelse och historia. De fasta fornlämningarna har således ett legalt skydd som gäller omedelbart, utan att något särskilt förfarande behöver vidtas, och det är förbjudet att rubba eller att täcka över en fast fornlämning utan tillstånd. Förbudet gäller såväl enskilda som myndigheter. För att en åtgärd som berör en fast fornlämning skall få vidtas krävs tillstånd av landskapsstyrelsen. Innan landskapsstyrelsen fattar sitt beslut skall museiverket, tidigare arkeologiska kommissionen, höras. Före 1991-års självstyrelselags ikraftträdande skulle ett beslut som tillät att en fast fornlämning rubbades, om det stred mot museiverkets utlåtande och om det avsåg en enskilds ansökan, underställas undervisningsministeriet för fastställelse. Gällde beslutet ett allmänt arbetsföretag skulle det underställas statsrådet för avgörande.

Ett beslut att tillåta rubbning eller övertäckning av en fast fornlämning förutsätter att fornlämningen orsakar oskäligt stor olägenhet i förhållande till dess betydelse. Enligt motiveringen kan ett tillstånd att rubba en fornlämning meddelas om "fornlämningens

betydelse är ringa i förhållande till den olägenhet dess fredning medför”.

Eftersom det är svårt att ge en exakt definition på vad som skall anses som en fast fornlämning har en detaljerad förteckning intagits i lagen. En fast fornlämning kännetecknas i allmänhet av att den har tillkommit genom en människas verksamhet under forna tider och att den är varaktigt övergiven. Exempel på fasta fornlämningar är gravar, bostadslämningar samt bo- och arbetsplatser från forna tider.

Vid lagens tillkomst hörde det legala skyddet av fasta fornlämningar i landskapet till rikets behörighet och de administrativa uppgifter som föranleddes av detta skydd skulle därför skötas av behörig riksmyndighet. I övrigt ankom övervakningen av fasta fornlämningar på landskapsstyrelsen. I och med nya självstyrelselagens ikraftträdande ankommer förvaltningen av landskapets fornminnen på landskapsstyrelsen.

Inte endast de fasta fornlämningarna är skyddade med stöd av lag. För att en fornlämning skall kunna bevaras är ett två meter brett område, räknat från fornlämningens synliga ytterkanter, skyddat. Detta område benämns skyddsområde. Utöver det lagstadgade skyddsområdet kan ett skyddsområde fastställas vid fastighetsförrättning eller exproprieras. Ett skyddsområde kan också fastställas genom en överenskommelse mellan fastighetsägaren och landskapsstyrelsen. Tidigare skulle länsstyrelsen fastställa gränserna om landskapsstyrelsen och fastighetsägaren inte kom överens. I och med nya självstyrelselagens ikraftträdande har denna beslutanderätt överförs till landskapsstyrelsen.

En ytterligare möjlighet att skydda fasta fornlämningar ges genom att landskapsstyrelsen vid behov skall meddela särskilda föreskrifter för bevarande av en fast fornlämnings värde. Sådana föreskrifter kan utsträckas till att omfatta ett område utanför ett skyddsområde om inte områdets ägare eller annan därigenom åsamkas betydande olägenhet. Enligt motiveringen skall sådana bestämmelser bl.a. kunna syfta till att hålla fornlämningens omgivning i behörigt skick. Genom bestämmelsen kan t.ex. förfulande eller störande upplagring i omgivningen förhindras.

Om ett skyddsområde, vars gränser fastställts på annat sätt än genom fastighetsförrättning, orsakar betydande olägenhet vid användandet av en fastighet skall ersättning utges av landskapets medel om användningen av fastigheten inte tidigare varit inskränkt på motsvarande sätt.

Likaså skall ersättning utges av landskapets medel om landskapsstyrelsen avslagit en ansökan om att rubba en fast fornlämning som orsakar oskäligt stor olägenhet i förhållande till dess betydelse. För att ersättning skall få ges skall fornlämningen ha varit okänd sedan tidigare och utan synliga tecken ovan jord. En ytterligare förutsättning är att ansökan om att få rubba fornlämningen gjorts inom två år från det att den fasta fornlämningen påträffades.

För att undvika att ett allmänt arbetsföretag behöver avbrytas på grund av att en fast fornlämning påträffas föreskrivs det att det i god tid innan ett allmänt arbetsföretag påbörjas bör utredas om en fast fornlämning kan komma att beröras. Visar utredningen att så är fallet skall anmälan göras till landskapsstyrelsen för överläggning. Under överläggningen skall fastighetsägaren och museiverket höras. När behörigheten i fråga om fornmin-

nen var delad mellan riket och landskapet skulle ärendet underställs statsrådet för avgörande om man inte kom överens om vilka åtgärder som skulle vidtas.

Om en fast fornlämning påträffas under grävning eller annat arbete, skall arbetet omedelbart avbrytas och landskapsstyrelsen underrättas. Det ankommer sedan på landskapsstyrelsen att vidta nödvändiga åtgärder.

I fornminneslagen finns också bestämmelser om lösa fornföremål. Med fornföremål avses ett föremål som saknar ägare när det hittas och som kan antagas vara minst ett hundra år gammalt.

Landskapsstyrelsen har rätt att lösa in fornföremål till Ålands museum. I praktiken är det museibyråns arkeologiska sektion som tar hand om de inlösta föremålen. Ett fornföremål som påträffas i en känd fast fornlämning och som har samband med denna tillfaller dock landskapet utan lösen. Ett fornföremål som landskapsstyrelsen varken löser in eller behåller skall staten erbjudas att lösa in.

Den som bryter mot bestämmelserna i fornminneslagen skall dömas till böter om inte strängare straff skall utdömas med stöd av annan lag. Enligt strafflagen 35 kap. 2 § 3 punkten skall gärningsmannen dömas till fängelse i minst fyra månader och högst fyra år om avsevärd skada på egendom som är synnerligen värdefull i historiskt eller kulturellt hänseende vållas genom skadegörelse och skadegörelsen även bedömd som en helhet är grov.

3.2. Den reviderade europeiska konventionen om skydd för det arkeologiska arvet

Bevarandet av ett lands fornlämningar är inte endast en sak för varje enskilt land. Människor i olika länder har ett gemensamt arkeologiskt arv och det är alla länders skyldighet att tillse att detta inte förstörs.

Den reviderade europeiska konventionen om skydd för det arkeologiska arvet är ett fullständiggande av de principer som tidigare fastslagits i Europeiska konventionen om skydd för fornlämningar och fornfynd. Efter att lagtinget den 6 juni 1995 gav sitt bifall till att rikets förordning om ikraftträdande av den reviderade europeiska konventionen om skydd för det arkeologiska arvet (FFS 486/1995) trädde i kraft i landskapet, gäller den reviderade konventionen även i landskapet.

Genom undertecknandet av konventionen har staterna kommit överens om vad som skall betraktas som arkeologiskt material. Arkeologiskt material är "alla lämningar och föremål samt andra spår av mänsklig verksamhet i forna tider som genom bevarande och utforskning gör det möjligt att följa människans historia och förhållande till naturmiljön och som genom utgrävning, undersökning och andra vetenskapliga metoder utgör huvudkällorna för kunskap om människan och hennes miljö".

Den stat som har undertecknat konventionen har förbundit sig att vidta olika skyddsåtgärder, t.ex. att upprätta ett register över det arkeologiska arvet och att märka ut skyddade minnesmärken och områden, att underlätta nationellt och internationellt samarbete, att tillgodose behoven av ekonomiskt stöd för arkeologisk forskning o.s.v.

Konventionen föranleder inga ändringar i fornminneslagen utan landskapet uppfyller redan i dag de krav som konventionen ställer.

När det gäller konventionens krav på register, vilket i dag uppfylls genom en förteckning över landskapets fornminnen som delvis förs på data, har en arbetsgrupp tillsatts för att utreda behovet av en gemensam databaserad karthantering inom landskapsförvaltningen. Ett sådant system skulle underlätta för personer utanför museibyrån att inhämta information om var landskapets fornlämningar finns, hur de ser ut, om nya fynd o.s.v.

4. Landskapsstyrelsens förslag

Den i dag gällande fornminneslagen tillkom när lagstiftningsbehörigheten i fråga om fornminnen var delad mellan riket och landskapet. Eftersom lagstiftningsbehörigheten för detta rättsområde i sin helhet har övergått till landskapet skall de förvaltningsuppgifter som tidigare ankom på riksmyndigheter nu skötas av landskapet. Detta framgår dock inte av nu gällande bestämmelser varför landskapsstyrelsen föreslår att lagen ändras till den del bestämmelserna i fornminneslagen berörs av behörighetsöverföringen.

Som angivits ovan under punkt 3.1 ankom det tidigare på länsstyrelsen att fastställa gränserna för ett skyddsområde. Eftersom tjänstemännen vid museibyrån bäst känner till de fasta fornlämningarna i landskapet samt har den kunskap om fornlämningar som krävs i övrigt, föreslås det att ett skyddsområdes gränser skall fastställas av landskapsstyrelsen istället för av länsstyrelsen.

Av samma anledning bör också landskapsstyrelsen vara den myndighet som meddelar tillstånd att rubba fasta fornlämningar. Eftersom landskapsstyrelsen, i egenskap av både övervakande och tillståndsgivande myndighet, i vissa fall kan hamna i en konfliktsituation bör det klart framgå av lagen vad som krävs för att fasta fornlämningar skall få rubbas.

I de fall museiverket har tillstyrkt att en fast fornlämning får rubbas har ett krav på arkeologisk undersökning uppställts. Genom en sådan undersökning säkerställs att inte något av arkeologiskt värde går förlorat innan det har undersökts och dokumenterats. Landskapsstyrelsen anser att ett sådant krav skall uppställas även i fortsättningen och föreslår därför att det i lagen intas en bestämmelse om att en arkeologisk undersökning skall utföras innan ett tillstånd att rubba en fast fornlämning får meddelas. Kravet skall uppställas oavsett om tillståndet meddelas på grund av en enskilds ansökan eller på grund av att ett allmänt arbetsföretag skall utföras.

För att en fast fornlämning skall få täckas över uppställs det i dag samma krav som för att få gräva ut, ändra, skada eller ta bort fornlämningen. Dessa krav har orsakat problem när det funnits behov av att tillfälligt täcka över en fast fornlämning, t.ex. för att uppföra en scen. Om en fast fornlämning inte tar skada av att täckas över föreslår därför landskapsstyrelsen att en tillfällig övertäckning skall få ske utan föregående arkeologisk undersökning. Eftersom behov av en tillfällig övertäckning vanligen uppkommer under sommartid föreslår landskapsstyrelsen en gräns om sex månader för att övertäckningen skall anses

som tillfällig. Liksom i fråga om annan övertäckning skall särskilda krav kunna uppställas för att en tillfällig övertäckning skall få ske.

Landskapsstyrelsen anser att tröskeln för intrångsersättning, i överensstämmelse med landskapslagen om naturvård (ÅFS 82/1998) och landskapslagen om skogsvård (ÅFS 83/1998) skall sänkas från "betydande olägenhet" till "olägenhet som inte är ringa". Landskapsstyrelsen anser också att full ersättning skall utgå i stället för, som i dag, skälig ersättning.

För att förtydliga vad som avses med en fast fornlämning föreslås att det i lagen anges att en fornlämning är en varaktigt övergiven lämning efter människors verksamhet under forna tider. Definitionen omfattar den definition av arkeologiskt material som ges i den reviderade europeiska konventionen om skydd för det arkeologiska arvet.

Övergivenhetsrekvisitet klargör att en lämning från forna tider blir att betrakta som en fast fornlämning först när lämningen är varaktigt övergiven.

I uppräkningsavdelningen av vad som skall räknas som fasta fornlämningar används begreppen fordom, hednatid, forntida och forna tider. Avsikten med att använda olika begrepp har inte varit att ange olika tidsperioder utan att få en språklig variation. Eftersom användandet av de olika begreppen kan ge skeff av att olika tidsperioder avses föreslår landskapsstyrelsen att endast forna tider och forntida skall användas.

Det föreslås att det i lagen införs en bestämmelse om att kända fasta fornlämningar i landskapet skall antecknas i ett av landskapsstyrelsen upprättat register. Därigenom säkerställs möjligheten att erhålla information om kända fasta fornlämningar i landskapet.

Enligt nu gällande bestämmelse skall staten erbjudas att lösa in fornföremål som hittas i landskapet om landskapsstyrelsen väljer att inte lösa in eller behålla dem. Landskapsstyrelsen, som veterligen alltid har använt sig av sin inlösningsrätt, föreslår att denna bestämmelse upphävs.

Eftersom ett fornföremål som inlöses av landskapsstyrelsen tas om hand av museibyråns arkeologiska sektion föreslår landskapsstyrelsen att det inte längre skall föreskrivas att fornföremål skall lösas in till Ålands museum.

Slutligen har vissa språkliga ändringar samt vissa förtydliganden gjorts i de bestämmelser som har ändrats i sak.

5. Ärendets beredning

En av landskapsstyrelsen tillsatt arbetsgrupp har haft i uppdrag att ändra landskapslagen om fornminnen. Ett förslag till ändring av lagen överlämnades till landskapsstyrelsen i mars månad 1998. Förslaget har skickats på remiss till landskapets kommuner och till Delegationen för Ålands Lantmannagillen r.f.

6. Förslagets verkningar

De förvaltningsuppgifter som föranleds av det legala skyddet av fasta fornlämningar har sedan 1991-års självstyrelselag trädde i kraft ålegat landskapsstyrelsen. Enligt land-

skapsstyrelsens förslag kommer dessa förvaltningsuppgifter även fortsättningsvis att utföras av landskapsstyrelsen varför förslaget inte har några organisatoriska verkningar för landskapet.

Förslaget kan däremot komma att medföra ekonomiska verkningar för landskapet eftersom tröskeln för inträngsersättningen sänks från "betydande olägenhet" till "olägenhet som inte är ringa". Hur stora dessa ekonomiska verkningar kan bli är dock inte möjligt att förutse.

Eftersom förslaget utgår i från att samma krav som i dag skall uppställas för att miljön där fasta fornlämningar finns skall få ändras, och eftersom den lättnad som föreslås i fråga om tillfällig övertäckning av en fast fornlämning förutsätter att de fasta fornlämningarna inte skadas, har förslaget inte några miljömässiga konsekvenser.

Förslaget har inte heller några jämställdhetsmässiga konsekvenser.

DETALJMOTIVERING

1 § I paragrafen uppställs krav på tillstånd av landskapsstyrelsen för att en fast fornlämning skall få grävas ut, täckas över, ändras, skadas, tas bort eller på annat sätt rubbas. Såsom paragrafen är skriven är övertäckning en form av rubbning. Detta överensstämmer dock inte med normalt språkbruk varför en språklig ändring av paragrafen föreslås.

2 § I inledningen till paragrafen ges en definition av vad som avses med en fast fornlämning. Fasta fornlämningar är varaktigt övergivna lämningar efter människors verksamhet under forna tider. För att det skall bli fråga om en fast fornlämning krävs att alla rekvisit i definitionen är uppfyllda. Definitionen omfattar den definition av arkeologiskt material som ges i den reviderade europeiska konventionen om skydd för det arkeologiska arvet.

För att förtydliga vad som avses med en fast fornlämning har ett övergivenhetsrekvisit införts i paragrafen. Övergivenhetsrekvisitet förtydligar att det inte är fråga om en fast fornlämning så länge t.ex. en bro inte är varaktigt övergiven, utan fortfarande används och aktivt underhålls för trafik. Det kan dock vara fråga om en fornlämning om bron underhålls i ett musealt syfte att bevara kulturvärden. Med varaktigt övergiven avses således att den forntida lämningen inte är avsedd att på nytt användas för sitt ursprungliga, primära ändamål.

Vid lagens tillkomst ansågs det inte befogat att närmare fastslå hur gammal en lämning skall vara för att betraktas som en fornlämning utan man nöjde sig med uttryck som forna tider. Eftersom det finns lämningar vilka relativt snabbt kan få karaktären av minnesmärke anser inte heller landskapsstyrelsen att en lägsta ålder på lämningarna skall fastställas.

I förslaget har "fordom" och "hednatid" ersatts med forntida och forna tider eftersom de olika begreppen kan ge sken av att olika tidsperioder avses, vilket inte är avsikten.

I paragrafens sjätte och åttonde punkt har märkliga byggnader respektive anmärkningsvärda färdvägar ersatts med byggnader av historisk betydelse och historiskt betydelsefulla färdvägar. Någon ändring i sak är inte avsedd utan ändringarna har gjorts i förtydligande syfte.

För att uppräkningslagen i lagen skall vara så tydlig som möjligt föreslår landskapsstyrelsen att ytterligare två kategorier av fasta fornlämningar specificeras i lagen, nämligen sjömärken och labyrinter. De två kategorierna är redan i dag skyddade med stöd av paragrafens första punkt såsom stenrösen, andra stenläggningar och stensättningar.

Med sjömärken avses gamla segelledsmarkeringar, ofta i form av vitmålade stenkummel, vilka bör bevaras för att utvisa var farlederna gick förr i tiden. Att dessa bevaras är av särskilt intresse för landskapet som har gamla traditioner inom sjöfarten.

Labyrinter är en typ av anläggningar med oviss funktion som länge har betraktats som fasta fornlämningar. I landskapet finns det labyrinter i bronsåldersmiljö som är cirka 3000 år gamla samt labyrinter i hamnlägen som är från 1600- och 1700-talen.

Bedömningen av vilka lämningar som hör till de i lagen angivna fornlämningskategorierna, t.ex. om något är en gravhög eller en vanlig jordhög, görs av museibyråns arkeologer som har kunskap och erfarenhet inom området.

Som angivits ovan i den allmänna motiveringen förs i dag en förteckning över kända fasta fornlämningar i landskapet. För att säkerställa att denna förteckning hålls aktuell genom en kontinuerlig uppdatering, samt för att det på ett enkelt sätt skall vara möjligt att erhålla information om var i landskapet det finns kända fasta fornlämningar, föreslås att det införs en bestämmelse om att dessa skall antecknas i ett av landskapsstyrelsen upprättat register. Beslut om vilka uppgifter som skall införas i registret fattas på i arbetsordning föreskrivet sätt. Den sakkunskap som krävs för att avgöra om en lämning hör till de i lagen angivna fornlämningskategorierna inhämtas från museibyråns arkeologer.

Som angivits ovan skall alla rekvisit i definitionen av vad som avses med fasta fornlämningar vara uppfyllda för att en lämning skall kunna klassas som en fast fornlämning. Eftersom den uppräkningslagen som görs i lagen är fullständig krävs en lagändring för att nya kategorier skall kunna införas i fornlämningsregistret.

3 § Eftersom lagstiftningsbehörigheten i fråga om fornminnen i sin helhet överfördes till landskapet genom 1991-års självstyrelselag övergick förvaltningsbehörigheten för detta rättsområde till landskapet när lagen trädde i kraft. Det föreslås därför att denna paragrafs första moment, i vilket det föreskrivs att de administrativa uppgifter som föranleds av det legala skyddet för fasta fornlämningar skall ankomma på behörig riksmyndighet, upphävs.

Landskapsstyrelsen, som är övervakande myndighet i fråga om skyddet av fornminnen, skall även ha hand om de administrativa uppgifter som skyddet av fasta fornlämningar föranleder.

5 § Enligt nu gällande bestämmelse skall gränserna för en fast fornlämning jämte skyddsområde fastställas vid en fastighetsförrättning, genom expropriation eller genom en överenskommelse mellan landskapsstyrelsen och fastighetsägaren. Innan den nya självstyrelselagen trädde i kraft skulle länsstyrelsen fastställa gränserna om parterna inte kom överens. Bestämmelsen om länsstyrelsen infördes i lagen för att det skulle finnas en möjlighet att få en tvist om ett skyddsområdes gränser avgjord av en opartisk myndighet. Eftersom länsstyrelsen var den myndighet som fastställde gränserna i riket ansågs det lämpligt att länsstyrel-

sen skulle avgöra sådana frågor även i landskapet. Överenskommelseförfarandet mellan landskapsstyrelsen och fastighetsägaren har dock fungerat mycket bra varför gränserna sällan har fastställts av länsstyrelsen.

Landskapsstyrelsen anser att tjänstemännen vid landskapsstyrelsens museibyrå har den kunskap som krävs i fråga om fornminnen i allmänhet, samt om förhållandena i landskapet i synnerhet, för att gränserna för ett skyddsområde skall kunna fastställas på ett korrekt sätt. Det föreslås därför att dessa gränser skall fastställas av landskapsstyrelsen.

Eftersom det föreslås att landskapsstyrelsen skall fastställa gränserna blir överenskommelseförfarandet mellan landskapsstyrelsen och fastighetsägaren överflödigt. Fastighetsägaren skall dock höras innan gränserna för ett skyddsområde fastställs och avsikten är att ett förfarande likt överenskommelseförfarandet skall tillämpas i praktiken trots att landskapsstyrelsen har den slutliga beslutanderätten. Fastighetsägaren har också möjlighet att överklaga landskapsstyrelsens beslut till högsta förvaltningsdomstolen.

När gränserna för ett skyddsområde fastställs vid en lantmäteriförrättning görs en anteckning om skyddsområdet i fastighetsregistret. Området utmärks också på en förrättningskarta. Landskapsstyrelsen anser att de fornlämningar som finns i landskapet skall vara så tydligt utmärkta och så klart angivna för allmänheten som möjligt så att risken för misstag minimeras. Landskapsstyrelsen anser därför att det är bra om fasta fornlämningar så långt som möjligt finns antecknade i fastighetsregistret och utmärkta på förrättningskartan, varför skyddsområden även i fortsättningen skall kunna fastställas vid lantmäteriförrättningar.

Det är dock inte alltid som en fast fornlämnings gränser behöver fastställas. Även om inget fastställande sker går gränserna så att skyddsområdet blir två meter brett räknat från fornlämningens synliga ytterkanter.

I övrigt har "lantmäteriförrättning" ersatts med "fastighetsförrättning", vilket är den korrekta benämningen efter att rikets lag om skifte (604/1951) upphävdes och fastighetsbildningslagen (FFS 554/1995) trädde i kraft den 1 januari 1997.

6 § Med hänvisning till vad som anges ovan i motiveringen till sjunde paragrafen om lantmäteriförrättning föreslås det att "lantmäteriförrättning" ersatts med "fastighetsförrättning". Det föreslås också att "jordregistret" ersatts med "fastighetsregistret", vilket är den korrekta benämningen enligt fastighetsregisterlagen (FFS 392/1985).

7 § Eftersom fornlämningar och skyddsområden är skyddade utan att något särskilt förfarande behöver vidtas skall i allmänhet ingen ersättning betalas till fastighetsägaren. Det har dock ansetts befogat att ersättning utges av landskapets medel om ett skyddsområde, vars gränser bestämts genom överenskommelse eller av länsstyrelsen, orsakar betydande olägenhet vid nyttjandet av fastigheten och nyttjandet av fastigheten inte varit inskränkt på motsvarande sätt tidigare. Att skyddsområdet skall orsaka betydande olägenhet har ansetts innebära att ersättning inte skall utgå om skyddsområdet utgör ett sådant mindre område som följer av 5 § 3 mom. eller annars när skyddsområdet inte är särskilt stort. Landskapsstyrelsen anser nu att, i överensstämmelse med naturvårds- och skogsvårdslagen, ersättningströskeln skall sänkas till "olägenhet som inte är ringa".

Som framgår av motiveringen till femte paragrafen skall ett skyddsområdes gränser inte längre fastställas av länsstyrelsen utan av landskapsstyrelsen. Den föreslagna ändringen i femte paragrafen kräver att motsvarande ändring görs i denna paragraf. Hänvisningen till överenskommelseförfarandet och till 5 § 2 mom. har därför strukits.

Rätt till ersättning enligt nu gällande bestämmelse har "vederbörande". Med vederbörande avses fastighetsägaren eller en nyttjanderättshavare. Det föreslås att paragrafen ändras så att det tydligare framgår att det är dessa rättsinnehavare som kan beviljas ersättning.

Uppstår tvist om den ersättning som avses i paragrafens första moment skall talan om ersättningen "anhängiggöras vid domstolen på den ort, där skyddsområdet är beläget,...." Det föreslås att paragrafen ändras så att det framgår att talan, eftersom det är fråga om en civilrättslig tvist, skall väckas vid Ålands tingsrätt.

Genom lagen om övergångsstadganden för reformen som gäller utsökningsmyndigheterna och ändringssökande i utsökningsärenden samt indragande av överexekutor (FFS 818/1996) upphörde överexekutors verksamhet den 1 december 1996. Samtidigt trädde ändringar av de bestämmelser i lagen om deponering av pengar, värdeandelar, värdepapper eller handlingar som betalning eller till befrielse från annan fullgörelseskyldighet (FFS 281/1931) som gällde deponering av medel hos överexekutor (FFS 793/1996) i kraft. Ändringarna innebär bl.a. att deponering av ersättning för inskränkning i rätten att nyttja en fastighet efter den 1 december 1996 skall göras hos länsstyrelsen. Överexekutor har därför ersatts med länsstyrelsen i ifrågavarande paragraf.

Enligt paragrafens sista moment skall ersättningen inte deponeras om den förmån som skall ersättas är ringa eller om olägenheten av annan sådan orsak inte bör anses ha minskat säkerhetens värde nämnvärt. Landskapsstyrelsen föreslår att bestämmelsen om "annan sådan orsak" upphävs. Bestämmelsen har veterligen aldrig tillämpats och något exempel på när den skulle kunna tillämpas kan inte heller ges.

10 § Landskapsstyrelsen anser att full ersättning skall utges till den som lider skada genom en i paragrafen angiven åtgärd och föreslår därför att "skälighets ersättning" ersätts med "full ersättning".

11 § I paragrafen anges att landskapsstyrelsen kan meddela tillstånd att rubba en fast fornlämning om fornlämningen orsakar oskäligt stor olägenhet i förhållande till fornlämningens betydelse. I motiveringen till paragrafen anges följande: "Påyrkas undanskaffande eller rubbning av fornlämning på grund av att densamma medför oskäligt stor olägenhet ehuru den är av ringa betydelse ur arkeologisk synpunkt, kan landskapsstyrelsen meddela tillstånd därtill...". För att kunna avgöra en fast fornlämnings arkeologiska betydelse utförs en arkeologisk besiktning på platsen, varefter museiverkets utlåtande inhämtas. I de fall museiverket har tillstyrkt att en fast fornlämning får rubbas har krav på någon form av arkeologisk undersökning uppställts. En arkeologisk undersökning kan avse allt från en enkel dokumentation av fornlämningen till en utgrävning av den. I landskapet har det i de flesta fall varit fråga om en utgrävning.

Som framgår ovan inhämtar landskapsstyrelsen museiverkets utlåtande innan ett beslut

om tillstånd att rubba en fast fornlämning meddelas. Innan 1991-års självstyrelselag trädde i kraft skulle beslutet, om det stod i strid med museiverkets utlåtande, underställas undervisningsministeriet för fastställelse. Eftersom förvaltningen av fornminnen övergått till landskapet är det i dag landskapsstyrelsen som har beslutanderätten.

Landskapsstyrelsen anser att det av lagen klart bör framgå vad som skall krävas för att en fast fornlämning skall få rubbas och föreslår därför att det intas en bestämmelse om att en arkeologisk undersökning skall utföras innan ett beslut om att rubba en fast fornlämning fattas. Genom att undersökningen utförs innan ett beslut om en rubbning fattas undviks att arkeologiskt värdefullt material förstörs innan det har undersökts och dokumenterats.

Innan en åtgärd som gäller en fast fornlämning vidtas skall landskapet, enligt 23 § 3 punkten i nu gällande självstyrelselag, begära utlåtande av behöriga riksmyndigheter. Utlåtandet skall inhämtas för att vården av fasta fornlämningar skall ske enligt allmänt iakttagna principer. Bestämmelsen avser bl.a. rubbning av fasta fornlämningar samt byggnads- och andra åtgärder som gäller en fast fornlämning.

Kravet på arkeologisk undersökning har skapat praktiska problem när det funnits behov av att tillfälligt täcka över en fast fornlämning. Bl.a. har önskemål om att kunna uppföra en scen på området vid Kastelhoms slott inte kunnat tillgodoses. För att mark där fasta fornlämningar finns skall kunna användas för scener och liknande kortvariga projekt föreslås att landskapsstyrelsen, utan någon föregående arkeologisk undersökning, skall kunna meddela tillstånd att tillfälligt täcka över en fast fornlämning. För att tillstånd skall få meddelas skall dock krävas att övertäckningen sker på ett sådant sätt att fornlämningen inte riskerar att skadas och att övertäckningen kan avlägsnas utan problem. En övertäckning skall anses som tillfällig om den skall vara i högst sex månader. Genom att välja denna tidsgräns omfattas vår och sommar, vilket torde vara den aktuella tidpunkten för tillfälliga övertäckningar.

Om en ansökan om att rubba en fornlämning har gjorts av någon annan än markägaren "bör", enligt nu gällande bestämmelse, fastighetsägaren höras. För att säkerställa att alla fastighetsägare ges samma möjlighet att framföra sina synpunkter föreslås det att den fastighetsägare som berörs skall ges tillfälle att bli hörd.

Bestämmelsen om att en ansökan skall åtföljas av en noggrann beskrivning av fornlämningen har tagits bort eftersom de beskrivningar som behövs finns hos museibyrån vid landskapsstyrelsen.

Denna paragraf gäller inte tillstånd att rubba en fornlämning vid förverkligande av ett allmänt arbetsföretag. Såsom föreskrivs i paragrafens sista momentet regleras detta i 13 §.

12 § Uppstår tvist om den ersättning som avses i paragrafens första moment skall talan om ersättningen "anhängiggöras vid domstolen på den ort, där skyddsområdet är beläget,...." Eftersom det är fråga om en civilrättslig tvist om ersättning föreslås det att paragrafen ändras så att det framgår att talan skall väckas vid Ålands tingsrätt.

Som tidigare angivits anser landskapsstyrelsen att tröskeln för intrångsersättning skall sänkas från "betydande olägenhet" till "olägenhet som inte är ringa" samt att full ersättning skall utges. Paragrafen har ändrats i enlighet därmed.

Beslutar landskapsstyrelsen att avslå en ansökan om att få rubba en fast fornlämning skall talan om ersättning, om sökanden och landskapsstyrelsen inte kommer överens, väckas inom ett år från det att avslagsbeslutet vann laga kraft. För att sökanden säkert skall få del av beslutet skall detta delges. Delgivningen skall ske genom postens förmedling mot mottagningsbevis eller genom att iakttä ett annat delgivningsförfarande som allmänt tillämpas inom den offentliga förvaltningen för enskild delgivning.

13 § För att undvika att ett allmänt arbetsföretag måste avbrytas för att en fast fornlämning har påträffats bör, i god tid innan arbetsföretaget påbörjas, utredas om en fast fornlämning kan komma att beröras.

Den som planerar ett allmänt arbetsföretag ansvarar för att utredningen görs. Eftersom de register och kartor som behövs för utredningen finns hos museibyrån och eftersom museibyråns tjänstemän har den kunskap som krävs är det i praktiken museibyråns tjänstemän som anlitas för utredningen. För att det inte skall råda någon tvekan om att en i paragrafen angiven utredning skall göras föreslås att "bör" i bestämmelsen ersättas med "skall".

Visar utredningen att en fast fornlämning kan komma att beröras skall en anmälan genast göras till landskapsstyrelsen för överläggning. Överläggningens syfte är att klargöra vilket intresse som väger tyngst, det allmänna kulturintresset eller övriga intressen som berör projektet, och vilka åtgärder som skall vidtas, d.v.s. hur man skall förfara med fornlämningen. Vid överläggningen skall fastighetsägaren höras. Innan nya självstyrelselagen trädde i kraft skulle även museiverket höras och om enighet inte uppnåddes skulle ärendet underställas statsrådet för avgörande.

Såsom anges ovan i motiveringen till 11 § skall museiverkets utlåtande nu inhämtas innan en åtgärd som gäller en fast fornlämning vidtas.

Även om en föreskriven undersökning vidtagits kan det inträffa att en fast fornlämning påträffas efter att ett arbete, t.ex. ett vägarbete, har påbörjats. Som framgår av 14 § skall arbetet då omedelbart avbrytas till den del det rör fornlämningen. Landskapsstyrelsen, som skall informeras om det inträffade, skall genast överlägga i enlighet med vad som anges i denna paragraf. Också i detta fall, liksom när det gäller en enskild persons ansökan om att få rubba en fast fornlämning, har museiverket krävt att en arkeologisk undersökning skall utföras innan en fast fornlämning fått rubbas. Som framgår av den allmänna motiveringen anser landskapsstyrelsen att detta krav bör införas i lagen.

17 § Efter att behörigheten i fråga om fornminnen i sin helhet överförts till landskapet uppställs inte längre något krav på att staten skall erbjudas att lösa in fornföremål. Rätten att lösa in fornföremål som hittats i landskapet bör endast tillkomma landskapsstyrelsen och det föreslås därför att bestämmelsen om statens inlösningsrätt upphävs.

När fornminneslagen tillkom hörde den verksamhet som i dag hänförs till museibyrån till Ålands museum. I nu gällande lag föreskrivs därför att fornföremål kan inlösas till Ålands museum. Eftersom det är museibyråns arkeologiska sektion som tar hand om ett av landskapsstyrelsen inlöst fornföremål föreslår landskapsstyrelsen att hänvisningen till

Ålands museum stryks.

18 § Landskapsstyrelsen anser att, i överensstämmelse med natur- och skogsvårdslagen, "skälig ersättning" skall bytas ut mot "full ersättning". Paragrafen har ändrats i enlighet därmed.

22 § I paragrafen föreskrivs att länsstyrelsens beslut i fråga om en fast fornlämnings gränser skall sändas till landskapsstyrelsen och polismyndigheten. Eftersom gränserna inte längre skall fastställas av länsstyrelsen föreslås att paragrafen upphävs.

23 § Den hänvisning som görs till 19 § 1 mom. är felaktig eftersom 19 § endast består av ett moment. I förslaget har detta korrigerats.

I paragrafen föreskrivs också att undersökning och åtgärd "om vilka stadgats i 15 §" bör företas skyndsamt. I 15 § regleras dock företagares skyldighet att i vissa fall ersätta kostnaderna för en särskild undersökning av en fast fornlämning, eller för särskilda åtgärder för bevarandet av en fast fornlämning, om fornlämningen berörs av företagarens arbetsföretag. Hänvisningen till undersökning och åtgärder avser de åtgärder som landskapsstyrelsen skall besluta om enligt 13 och 14 §§ när en fast fornlämning kan komma att beröras av ett allmänt arbetsföretag eller när en fast fornlämning påträffas efter att ett allmänt arbetsföretag påbörjats. Det föreslås att hänvisningen till 15 § stryks eftersom det redan i 23 § första mening anges att anmälningar som gjorts i enlighet med 13 och 14 §§ skall behandlas skyndsamt.

24 § Det föreslås att paragrafen ändras eftersom den innehåller en hänvisning till 20 § 3 mom. vilket har upphävts genom landskapslagen om fredning av skeppsvrak (65/74).

25 § I paragrafen har felaktiga hänvisningar till 19 § 1 mom. och 20 § 3 mom. korrigerats.

25a § Landskapsstyrelsen föreslår att det i lagen införs en besvärbestämmelse. Besvär över ett landskapsstyrelsebesluts laglighet kan enligt 25 § självstyrelselagen anföras hos högsta förvaltningsdomstolen.

Landskapsstyrelsen föreslår att lagtinget antar följande lag.

LANDSKAPSLAG

om ändring av landskapslagen om fornminnen

I enlighet med lagtingets beslut

upphävs 22 § landskapslagen den 25 mars 1965 om fornminnen (9/65),

ändras 1, 2, 3, 5, 6, 7, 10, 11, 12, 13, 17, 18, 23, 24 och 25 §§ samt

fogas till lagen en ny 25a § som följer:

1 §

Fasta fornlämningar är fredade som minne av Ålands tidigare bebyggelse och historia.

Utan tillstånd som meddelats med stöd av denna lag är det förbjudet att gräva ut, ändra, skada, ta bort eller på annat sätt rubba en fast fornlämning eller att täcka över den.

2 §

Fasta fornlämningar är följande varaktigt övergivna lämningar efter människors verksamhet under forna tider:

1) jord- och stenhögar, rösen, stenringar och andra stenläggningar och stensättningar som under forna tider uppförts av människor,

2) gravar och gravfält från forna tider, även sådana utan synligt märke ovan jord,

3) stenar och klippytor med inskrifter, bilder eller andra ristningar eller målningar, sliprännor, andra slip- eller huggspår eller offergropar,

4) offerkällor, offerträd, offerstenar och andra kultplatser samt forntida tingsplatser,

5) bostadslämningar samt bo- och arbetsplatser från forna tider liksom bildningar, vilka uppkommit vid användning av sådana bostäder eller platser,

6) forntida övergivna borgar, borgbackar, befästningar, fästen, vallar och vallgravar samt rester av dem, ruiner av kyrkor, kapell, kloster och andra byggnader av historisk betydelse samt forntida gravplatser, vilka inte finns på en begravningsplats som vårdas av en församling,

7) stenar, kors och vårdar, vilka under forna tider rests till minne av någon person eller händelse eller i religiöst syfte, samt andra sådana minnesmärken,

8) lämningar av forntida historiskt betydelsefulla färdvägar, vägmärken, sjömärken och broar samt vårdkasar, labyrinter och andra sådana anläggningar, samt

9) fasta naturföremål till vilka åldriga seder, sägner eller betydande historiska minnen är knutna.

Kända fasta fornlämningar i landskapet skall antecknas i ett av landskapsstyrelsen för ändamålet upprättat register.

3 §

Landskapsstyrelsen övervakar att fornlämningar skyddas i enlighet med denna lag.

5 §

Har en fast fornlämning jämte skyddsområde fastställts vid fastighetsförrättning eller exproprierats skall därvid fastställda gränser gälla.

Har en fornlämnings gränser inte fastställts vid fastighetsförrättning eller exproprierats skall landskapsstyrelsen fastställa gränserna på eget initiativ eller på ansökan av fastighetsägaren. Till ansökan skall bifogas förslag till gränser för fornlämningen, utredning om äganderätten till den fastighet inom vilken fornlämningen finns, utdrag ur fastighetsregistret samt tillförlitlig karta eller kartsniss som visar var fornlämningen finns. Skall gränserna fastställas på landskapsstyrelsens initiativ skall fastighetsägaren ges tillfälle att bli hörd.

Har en fornlämnings gränser inte fastställts så som anges ovan skall gränserna gå så att skyddsområdet blir två meter brett räknat från fornlämningens synliga ytterkanter.

6 §

Finns det en fast fornlämning på ett område där fastighetsförrättning är anhängig skall fornlämningen och skyddsområdet utmärkas på karta och antecknas i fastighetsregistret.

Vid fastighetsförrättning skall fornlämning och skyddsområde avskiljas till delägarnas samfällda område om sakägarna kommer överens om detta.

7 §

Om ett skyddsområde, vars gränser bestämts av landskapsstyrelsen, orsakar en fastighetsägare eller en nyttjanderättshavare olägenhet som inte är ringa vid användandet av en fastighet, har fastighetsägaren respektive nyttjanderättshavaren rätt till ersättning av landskapets medel om användandet av fastigheten inte har varit inskränkt på motsvarande sätt tidigare.

Kommer parterna inte överens om den ersättning som avses i 1 mom. skall talan om ersättningen väckas vid Ålands tingsrätt inom ett år från det att skyddsområdets gränser fastställdes.

Utgör en fastighet, inom vars område skyddsområdet är beläget, pant för fordran eller rätt att uppbära viss återkommande avkomst, skall ersättningen deponeras hos länsstyrelsen och fördelas såsom föreskrivs om köpesumman för utmätt egendom. Innehavaren av panträtt har samma rätt till deponerat belopp som till fastigheten. En deponering får dock inte göras om panträttsinnehavaren samtycker till att ersättningen inte deponeras eller om olägenheten, till följd av att den förmån som skall ersättas är ringa, inte nämnvärt skall anses ha minskat säkerhetens värde.

10 §

Landskapsstyrelsen har rätt att undersöka en fast fornlämning, utmärka dess gränser med pålar, inhägnad eller andra märken eller ange den med en på platsen upprest tavla samt att iordningställa en fornlämning och att, på till fornlämningen hörande mark, utföra röjning samt vidta andra för fornlämningens skydd och vård nödvändiga åtgärder. Landskapsstyrelsen kan även, på villkor som den bestämmer, meddela tillstånd åt annan att undersöka en fornlämning samt med mottagarens samtycke tillsvidare överlåta den lokala

vården av fornlämningen åt en kommun, församling eller ett samfund.

Om särskilda skäl kräver det kan landskapsstyrelsen omhänderta en fornlämning, eller en del av en fornlämning, att förvaras och vårdas på en annan plats. Detta gäller även en fornlämning, eller en del av en fornlämning, som har infogats i ett byggnadsverk.

Den som har orsakats en skada genom en åtgärd som avses i 1 eller 2 mom. har rätt till full ersättning av landskapets medel.

11 §

Orsakar en fast fornlämning oskäligt stor olägenhet i förhållande till fornlämningens betydelse kan landskapsstyrelsen på ansökan, efter att en arkeologisk undersökning av fornlämningen har utförts, meddela tillstånd att rubba fornlämningen eller att täcka över den på sätt som annars enligt 1 § 2 mom. är förbjudet. I tillståndet kan särskilda villkor intas.

Tillstånd att tillfälligt, under högst sex månader, täcka över en fast fornlämning kan meddelas utan föregående arkeologisk undersökning.

Har ansökan gjorts av annan än fastighetsägaren skall fastighetsägaren ges tillfälle att bli hörd.

Om tillstånd att rubba en fast fornlämning vid förverkligande av ett allmänt arbetsföretag föreskrivs i 13 §.

12 §

Avslås en ansökan om att rubba eller att täcka över en fast fornlämning som orsakar sökanden olägenhet som inte är ringa, har sökanden rätt till full ersättning av landskapets medel om fornlämningen var okänd när den påträffades och utan synligt märke ovan jord. Rätten till ersättning förutsätter att ansökan inkom till landskapsstyrelsen inom två år från det att fornlämningen påträffades. Ett beslut att avslå en ansökan skall delges sökanden.

Kommer parterna inte överens om den ersättning som avses i 1 mom., skall talan om ersättningen väckas vid Ålands tingsrätt inom ett år från det att landskapsstyrelsens beslut att avslå ansökan vann laga kraft.

Utgör en fastighet, inom vars område fornlämningen är belägen, pant för fordran, eller utgör fastigheten rätt för annan än fastighetsägaren att uppbära viss återkommande avkastning, skall vad som föreskrivs om deponering och fördelning av ersättning i 7 § 3 mom. tillämpas på motsvarande sätt.

13 §

Vid planering av byggande av allmän väg, kanal eller flygfält, reglering av vattendrag eller annat liknande allmänt arbetsföretag eller planläggning skall den som avser att utföra arbetsföretaget i god tid utreda om någon fast fornlämning kan komma att beröras och om så är fallet genast göra en anmälan om detta till landskapsstyrelsen för överläggning. Vid överläggningen skall fastighetsägaren höras.

Innan landskapsstyrelsen beslutar i ärendet skall en arkeologisk undersökning utföras.

17 §

Landskapsstyrelsen har rätt att lösa in i 16 § avsett fornföremål. Om ett fornföremål inte inlöses skall det återställas till upphittaren som får behålla föremålet.

Inlöses fornföremålet har upphittaren rätt till skälig ersättning som, med beaktande av föremålets art, skall fastställas av landskapsstyrelsen. Är föremålet av ädelmetall skall ersättningen motsvara minst föremålets metallvärde uppräknat med tjugofem procent.

Fornföremål som har påträffats i känd fast fornlämning och som har samband med fornlämningen tillfaller landskapet utan lösen.

Landskapsstyrelsen får betala särskild hittelön åt upphittaren.

18 §

Landskapsstyrelsen har rätt att undersöka eller att, på villkor som den fastställer, meddela annan tillstånd att undersöka plats där fornfynd gjorts även om där inte finns någon fast fornlämning.

Den som har orsakats en skada genom en åtgärd som anges i 1 mom. har rätt till full ersättning av landskapets medel.

Landskapsstyrelsen kan vid behov vid vite förbjuda vidtagande av åtgärder, vilka äventyrar undersökningen på i 1 mom. avsett område.

23 §

I 11 § 1 mom., avsedd ansökan samt i 13 § 1 mom., 14 §, 16 § 2 mom. och i 19 § nämnda anmälningar skall behandlas utan dröjsmål.

24 §

En anmälan som enligt 13 § 1 mom., 14 § eller 16 § 1 mom. skall göras till landskapsstyrelsen kan även göras till polismyndigheten. Likaså kan ett föremål som enligt 16 § 1 mom. skall lämnas till landskapsstyrelsen även lämnas till polismyndigheten. Polismyndigheten skall genast vidarebefordra anmälningar och föremål till landskapsstyrelsen.

25 §

Den som utan tillstånd företar en i 1 § 2 mom. nämnd åtgärd, eller som överträder en med stöd av 8 § 1 mom. utfärdad föreskrift eller en i 14 §, 16 § 2 mom. eller 19 § intagen bestämmelse, eller som från landskapet bortför i 16 § 1 mom. avsett föremål skall dömas till böter om inte strängare straff skall utdömas med stöd av annan lag.

Den som underlåter att lämna i 16 § 1 mom. avsett föremål till behörig myndighet eller som underlåter att göra föreskriven anmälan har förverkat sin rätt till ersättning samt till fyndet och skall dömas till böter om inte strängare straff skall utdömas med stöd av annan lag. Detsamma gäller den som gömmer, överlåter, förvärvar, ändrar, skadar eller från landet bortför föremål som avses ovan och som enligt bestämmelserna i denna lag skall tillställas landskapsstyrelsen.

25a §

Ett beslut som landskapsstyrelsen fattat med stöd av denna lag kan avseende lagligheten överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen.

Denna lag träder i kraft den

Mariehamn den 12 november 1998.

L a n t r å d

Roger Jansson

Föredragande ledamot

Harriet Lindeman

LANDSKAPSLAG

om ändring av landskapslagen om fornminnen

I enlighet med lagtingets beslut

upphävs 22 § landskapslagen den 25 mars 1965 om fornminnen (9/65) samt

ändras 1, 2, 3, 5, 6, 7, 10, 11, 12, 13, 17, 18, 23, 24 och 25 §§ samt

fogas till lagen en ny 25a § som följer:

Gällande lydelse

1 §

Fasta fornlämningar äro fredade såsom minnen av Ålands tidigare bebyggelse och historia.

Utan tillstånd, som meddelats med stöd av denna lag, må fast fornlämning icke utgrävas, överhöljas, ändras, skadas, borttagas eller på annat sätt rubbas.

2 §

Fasta fornlämningar äro:

1) jord- och stenhögar, rösen, stenringar och andra stenläggningar och stensättningar, som fordom uppförts av människor;

2) gravar och gravfält från hednatid, även utan synligt märke ovan jord;

3) stenar och klippytor, på vilka från forna tider finnas inskrifter, bilder eller andra ristningar eller målningar, sliprännor eller andra slip- eller huggspår eller offergropar;

4) offerkällor, offerträd, offerstenar och andra kultplatser samt forntida tingsplatser;

5) bostadslämningar samt bo- och arbetsplatser från forna tider ävensom

Föreslagen lydelse

1 §

Fasta fornlämningar *är fredade som minne* av Ålands tidigare bebyggelse och historia.

Utan tillstånd som meddelats med stöd av denna lag är det förbjudet att gräva ut, ändra, skada, ta bort eller på annat sätt rubba en fast fornlämning eller att täcka över den.

2 §

Fasta fornlämningar *är följande varaktigt övergivna lämningar efter människors verksamhet under forna tider:*

1) jord- och stenhögar, rösen, stenringar och andra stenläggningar och stensättningar som *under forna tider* uppförts av människor,

2) gravar och gravfält från *forna tider*, även *sådana* utan synligt märke ovan jord,

3) *stenar och klippytor med inskrifter, bilder eller andra ristningar eller målningar, sliprännor, andra slip- eller huggspår eller offergropar,*

4) *offerkällor, offerträd, offerstenar och andra kultplatser samt forntida tingsplatser,*

5) bostadslämningar samt bo- och

bildningar, vilka uppkommit vid användning av dylika bostäder eller platser;

6) forntida övergivna borgar, borgbackar, befästningar, fästen, vallar och vallgravar samt rester av dem, ruiner av kyrkor, kapell, kloster och andra märkliga byggnader samt forntida gravplatser, vilka icke finnas på begravningsplats, som vårdas av församling;

7) stenar, kors och vårdar, vilka fordom rests till minne av någon person eller händelse eller i religiöst syfte, samt andra dylika minnesmärken;

8) lämningar av forntida anmärkningsvärda färdvägar, vägmärken och broar samt vårdkas- och andra dylika anläggningar; samt

9) fasta naturföremål, till vilka anknyta sig åldriga seder, sägner eller betydande historiska minnen.

3 §

De administrativa uppgifter, vilka föranledas av det legala skyddet för fasta fornlämningar, handhas av myndighet, på vilken detta ankommer enligt rikets lagstiftning.

I övrigt äger landskapsstyrelsen tillse, att fredningen av fasta fornlämningar iakttages.

5 §

Har fast fornlämning jämte

arbetsplatser från forna tider *liksom* bildningar, vilka uppkommit vid användning av *sådana* bostäder eller platser,

6) forntida övergivna borgar, borgbackar, befästningar, fästen, vallar och vallgravar samt rester av dem, ruiner av kyrkor, kapell, kloster och andra byggnader *av historisk betydelse* samt forntida gravplatser, vilka *inte finns på en begravningsplats som vårdas av en församling*,

7) stenar, kors och vårdar, vilka *under forna tider* rests till minne av någon person eller händelse eller i religiöst syfte, samt andra *sådana* minnesmärken,

8) lämningar av forntida *historiskt betydelsefulla* färdvägar, vägmärken, *sjömärken* och broar samt vårdkasar, *labyrinter* och andra *sådana* anläggningar, samt

9) fasta naturföremål till vilka *åldriga seder, sägner eller betydande historiska minnen är knutna*.

Kända fasta fornlämningar i landskapet skall antecknas i ett av landskapsstyrelsen för ändamålet upprättat register.

3 §

Landskapsstyrelsen övervakar att fornlämningar skyddas i enlighet med denna lag.

5 §

Har *en* fast fornlämning jämte

skyddsområde fastställts vid lantmäteriförrättning eller exproprierats, skola därvid fastställda gränser gälla.

Hava fornlämnings gränser icke fastställts på sätt i 1 mom. är sagt och överenskomma icke landskapsstyrelsen och markens ägare därom skriftligen, ankommer det på länsstyrelsen att på ansökan av landskapsstyrelsen eller markens ägare fastställa gränserna. Ansökningen bör åtföljas av förslag till gränser för fornlämningen, utredning om äganderätten till den fastighet, inom vilken fornlämningen finnes, utdrag ur jordregistret samt tillförlitlig karta eller kartsnitt, som visar var fornlämningen finnes. Angående ansökan bör markens ägare höras, om ansökningen gjorts av landskapsstyrelsen, och landskapsstyrelsen, om ansökningen gjorts av markens ägare.

Hava fornlämnings gränser icke fastställts på sätt i denna paragraf är sagt, anses gränserna löpa så, att skyddsområdet blir två meter brett, räknat från fornlämningens synliga ytterkanter.

6 §

Finnes fast fornlämning på område, där lantmäteriförrättning är anhängig, skall fornlämningen jämte skyddsområdet utmärkas på karta och antecknas i jordregistret.

Överenskomma sakägarna därom, skall fornlämning jämte skyddsområde vid lantmäteriförrättning avskiljas till delägarnas samfällda område.

7 §

Vällar skyddsområde, vars gränser

skyddsområde fastställts vid fastighetsförrättning eller exproprierats skall därvid fastställda gränser gälla.

Har en fornlämnings gränser inte fastställts vid fastighetsförrättning eller exproprierats skall landskapsstyrelsen fastställa gränserna på eget initiativ eller på ansökan av fastighetsägaren. Till ansökan skall bifogas förslag till gränser för fornlämningen, utredning om äganderätten till den fastighet inom vilken fornlämningen finns, utdrag ur fastighetsregistret samt tillförlitlig karta eller kartsnitt som visar var fornlämningen finns. Skall gränserna fastställas på landskapsstyrelsens initiativ skall fastighetsägaren ges tillfälle att bli hörd.

Har en fornlämnings gränser inte fastställts så som anges ovan skall gränserna gå så att skyddsområdet blir två meter brett räknat från fornlämningens synliga ytterkanter.

6 §

Finns det en fast fornlämning på ett område där fastighetsförrättning är anhängig skall fornlämningen och skyddsområdet utmärkas på karta och antecknas i fastighetsregistret.

Vid fastighetsförrättning skall fornlämning och skyddsområde avskiljas till delägarnas samfällda område om sakägarna kommer överens om detta.

7 §

Om ett skyddsområde, vars gränser

bestämts genom överenskommelse eller fastställts enligt 5 § 2 mom. betydande olägenhet vid nyttjandet av fastighet eller del därav inom område, vars användning icke tidigare varit på motsvarande sätt inskränkt, äger vederbörande rätt till ersättning därför av landskapets medel.

Träffas ej överenskommelse rörande i 1 mom. avsedd ersättning, skall talan därom anhängiggöras vid domstolen på den ort, där skyddsområdet är beläget, inom ett år från det skyddsområdets gränser blivit lagligen fastställda, vid äventyr att rätten till ersättning förverkas.

Utgör fastighet, inom vars område skyddsområdet är beläget, pant för fordran eller rätt att uppbära viss återkommande avkomst i penningar eller varor, skall ersättning, varom i denna paragraf är stadgat, nedsättas hos överexkutor och fördelas på sätt om köpeskilling för utmätt egendom är föreskrivet. Innehavare av panträtt äger samma rätt till nedsatt ersättningsbelopp som till fastigheten. Nedsättande må dock ej ske, om innehavarens av panträtten samtycke till att ersättningen icke nedsättes föreligger eller, om den förmån, som skall ersättas, är ringa eller av annan sådan orsak, olägenheten ej bör anses hava nämnvärt minskat säkerhetens värde.

10 §

Landskapsstyrelsen äger rätt att undersöka fast fornlämning, utmärka dess gränser med pålar, inhägnad eller andra märken eller angiva dem med på platsen upprest tavla, så ock istandsätta fornlämning och på därtill hörande

bestämts av landskapsstyrelsen, orsakar en fastighetsägare eller en nyttjanderättshavare olägenhet som inte är ringa vid användandet av en fastighet, har fastighetsägaren respektive nyttjanderättshavaren rätt till ersättning av landskapets medel om användandet av fastigheten inte har varit inskränkt på motsvarande sätt tidigare.

Kommer parterna inte överens om den ersättning som avses i 1 mom. skall talan om ersättningen väckas vid Ålands tingsrätt inom ett år från det att skyddsområdets gränser fastställdes.

Utgör en fastighet, inom vars område skyddsområdet är beläget, pant för fordran eller rätt att uppbära viss återkommande avkomst, skall ersättningen deponeras hos länsstyrelsen och fördelas såsom föreskrivs om köpesumman för utmätt egendom. Innehavaren av panträtt har samma rätt till deponerat belopp som till fastigheten. En deponering får dock inte göras om panträttsinnehavaren samtycker till att ersättningen inte deponeras eller om olägenheten, till följd av att den förmån som skall ersättas är ringa, inte nämnvärt skall anses ha minskat säkerhetens värde.

10 §

Landskapsstyrelsen har rätt att undersöka en fast fornlämning, utmärka dess gränser med pålar, inhägnad eller andra märken eller ange den med en på platsen upprest tavla samt att iordningställa en

mark utföra röjning och vidtaga annan för fornlämningens skydd och vård nödig åtgärd. Landskapsstyrelsen må även på villkor, som den bestämmer, meddela tillstånd åt annan att undersöka fornlämning samt med mottagarens samtycke tillsvidare överlåta den lokala vården av fornlämningen åt kommun, församling eller samfund.

Är det av särskilda skäl nödvändigt, må landskapsstyrelsen omhändertaga fornlämning eller del därav att uppställas och vårdas på annan plats. Vad nu är sagt äger tillämpning även på fornlämning eller del därav, som är inmurad i eller eljest förenad med byggnad eller annat byggverk.

Har någon lidit skada genom åtgärd, som i 1 eller 2 mom. avses, äger han rätt till skälig ersättning därför av landskapets medel.

11 §

Förorsakar fast fornlämning oskäligt stor olägenhet i förhållande till dess betydelse, må landskapsstyrelsen på ansökan, som bör åtföljas av noggrann beskrivning över fornlämningen, efter att hava hört [arkeologiska kommissionen], meddela tillstånd att rubba fornlämningen på sätt, som eljest enligt 1 § 2 mom. är förbjudet. I tillståndet må nödigbefunna villkor intagas.

Har i 1 mom. nämnd ansökan gjorts av annan än markägaren, bör denne höras i saken.

[Landskapsstyrelsens beslut, varigenom tillstånd beviljas till

fornlämning och att, på till fornlämningen hörande mark, utföra röjning samt vidta andra för fornlämningens skydd och vård nödvändiga åtgärder. Landskapsstyrelsen kan även, på villkor som den bestämmer, meddela tillstånd åt annan att undersöka en fornlämning samt med mottagarens samtycke tillsvidare överlåta den lokala vården av fornlämningen åt en kommun, församling eller ett samfund.

Om särskilda skäl kräver det kan landskapsstyrelsen omhänderta en fornlämning, eller en del av en fornlämning, att förvaras och vårdas på en annan plats. Detta gäller även en fornlämning, eller en del av en fornlämning, som har infogats i ett byggnadsverk.

Den som har orsakats en skada genom en åtgärd som avses i 1 eller 2 mom. har rätt till full ersättning av landskapets medel.

11 §

Orsakar en fast fornlämning oskäligt stor olägenhet i förhållande till fornlämningens betydelse kan landskapsstyrelsen på ansökan, efter att en arkeologisk undersökning av fornlämningen har utförts, meddela tillstånd att rubba fornlämningen eller att täcka över den på sätt som annars enligt 1 § 2 mom. är förbjudet. I tillståndet kan särskilda villkor intas.

Tillstånd att tillfälligt, under högst sex månader, täcka över en fast fornlämning kan meddelas utan föregående arkeologisk undersökning.

Har ansökan gjorts av annan än fastighetsägaren skall fastighetsägaren

rubbande av fornlämningen, skall underställas undervisningsministeriet för fastställelse, såvitt beslutet står i strid med arkeologiska kommissionens utlåtande.]

Om tillstånd att rubba fornlämning vid förverkligande av allmänt arbetsföretag stadgas i 13 §.

12 §

Har i 11 § 1 mom. avsedd ansökan gällt fast fornlämning, som förut varit okänd och varav synliga tecken icke funnits ovan jord, och har ansökningen förkastats oaktat fornlämningen vållar sökanden betydande olägenhet, äger denne rätt till skälig ersättning därför av landskapets medel, såvitt den förkastade ansökningen gjorts inom två år från det fornlämningen påträffades.

Talan rörande i 1 mom. nämnd ersättning skall, ifall överenskommelse ej träffats om ersättningen, anhängiggöras vid domstol på den ort, där fornlämningen är belägen, inom ett år från det sökanden erhöll kännedom om att i 11 § 1 mom. nämnd ansökan blivit förkastad medelst beslut, som vunnit laga kraft, vid äventyr att rätten till ersättning förverkas.

Utgör fastighet, inom vars område fornlämningen är belägen, pant för fordran eller rätt att uppbära viss återkommande avkomst i pennigar eller varor, skall vad i 7 § 3 mom. är stadgat angående nedsättande och fördelning av ersättningen äga motsvarande tillämpning.

13 §

Vid planering av byggande av allmän väg, kanal eller flygfält,

ges tillfälle att bli hörd.

Om tillstånd att rubba *en fast* fornlämning vid förverkligande av ett allmänt arbetsföretag *föreskrivs* i 13 §.

12 §

Avslås en ansökan om att rubba eller att täcka över en fast fornlämning som orsakar sökanden olägenhet som inte är ringa, har sökanden rätt till full ersättning av landskapets medel om fornlämningen var okänd när den påträffades och utan synligt märke ovan jord. Rätten till ersättning förutsätter att ansökan inkom till landskapsstyrelsen inom två år från det att fornlämningen påträffades. Ett beslut att avslå en ansökan skall delges sökanden.

Kommer parterna inte överens om den ersättning som avses i 1 mom., skall talan om ersättningen väckas vid Ålands tingsrätt inom ett år från det att landskapsstyrelsens beslut att avslå ansökan vann laga kraft.

Utgör en fastighet, inom vars område fornlämningen är belägen, pant för fordran, eller utgör fastigheten rätt för annan än fastighetsägaren att uppbära viss återkommande avkastning, skall vad som föreskrivs om deponering och fördelning av ersättning i 7 § 3 mom. tillämpas på motsvarande sätt.

13 §

Vid planering av byggande av allmän väg, kanal eller flygfält,

reglering av vattendrag eller annat dyligt allmänt arbetsföretag eller planläggning bör utredning i god tid införskaffas därom, huruvida fast fornlämning kan komma att beröras av företaget eller planläggningen. Om så är fallet, skall anmälan därom ofördröjligen göras till landskapsstyrelsen för rådplägning i saken. Vid rådplägningen skall jordägaren och [arkeologiska kommissionen] höras.

Uppnås ej vid i 1 mom. avsedd rådplägning enighet, skall landskapsstyrelsen [underställa ärendet statsrådet för avgörande].

17 §

Landskapsstyrelsen äger rätt att inlösa i 16 § avsett fornföremål till Ålands museum. Fornföremål, som inte inlöses eller behålles, skall erbjudas staten till inlösen, såsom därom är stadgat. Inlöses icke föremålet, skall det återställas till upphittaren, som får behålla föremålet.

Inlöses i 1 mom. avsett fornföremål, skall upphittaren därför erhålla skälig ersättning, som fastställs av landskapsstyrelsen med beaktande av föremålets art. Är föremålet av ädelmetall, skall ersättningen motsvara minst föremålets metallvärde, förhöjt med tjugofem procent.

I känd fast fornlämning påträffat fornföremål, som har samband med fornlämningen, tillfaller utan lösen landskapet.

Landskapsstyrelsen må, om den finner skäl därtill föreligga, åt upphittare erlægga särskild hittelön.

reglering av vattendrag eller annat liknande allmänt arbetsföretag eller planläggning skall den som avser att utföra arbetsföretaget i god tid utreda om någon fast fornlämning kan komma att beröras och om så är fallet genast göra en anmälan om detta till landskapsstyrelsen för överläggning. Vid överläggningen skall fastighetsägaren höras.

Innan landskapsstyrelsen beslutar i ärendet skall en arkeologisk undersökning utföras.

17 §

Landskapsstyrelsen har rätt att lösa in i 16 § avsett fornföremål. Om ett fornföremål inte inlöses skall det återställas till upphittaren som får behålla föremålet.

Inlöses fornföremålet har upphittaren rätt till skälig ersättning som, med beaktande av föremålets art, skall fastställas av landskapsstyrelsen. Är föremålet av ädelmetall skall ersättningen motsvara minst föremålets metallvärde uppräknat med tjugofem procent.

Fornföremål som har påträffats i känd fast fornlämning och som har samband med fornlämningen tillfaller landskapet utan lösen.

Landskapsstyrelsen får betala särskild hittelön åt upphittaren.

18 §

Landskapsstyrelsen äger rätt att undersöka eller att på villkor, som den fastställer, meddela annan tillstånd att

undersöka plats, där fornfynd gjorts, även om där icke finnes fast fornlämning.

Har någon lidit skada av undersökning, som nämnes i 1 mom., skall honom av landskapets medel givas skälig ersättning därför.

Landskapsstyrelsen må vid behov vid vite förbjuda vidtagande av åtgärder, vilka äventyra undersökningen på i 1 mom. avsett område.

22 §

Avskrift av beslut, som avses i 5 § 2 mom. skall ofördröjligen sändas till landskapsstyrelsen och polismyndigheten på orten.

23 §

I 11 § 1 mom. avsedd ansökan samt i 13 § 1 mom., 14 §, 16 § 2 mom. och 19 § 1 mom. nämnda anmälningar skola behandlas i brådskanie ordning. Undersökning och åtgärd, om vilka stadgats i 15 §, böra även skyndsamt företagas.

24 §

Anmälan, varom stadgats i 13 § 1 mom., 14 §, 16 § 1 mom. eller [20 § 3 mom.], må göras samt i 16 § 1 mom. avsett föremål lämnas även till polismyndighet, som ofördröjligen skall befordra dem till landskapsstyrelsen.

18 §

Landskapsstyrelsen *har* rätt att undersöka eller att, på villkor som den fastställer, meddela annan tillstånd att undersöka plats där fornfynd gjorts även om där *inte finns någon* fast fornlämning.

Den som har orsakats en skada genom en åtgärd som anges i 1 mom. har rätt till full ersättning av landskapets medel.

Landskapsstyrelsen *kan* vid behov vid vite förbjuda vidtagande av åtgärder, vilka *äventyrar* undersökningen på i 1 mom. avsett område.

22 §

Upphävs

23 §

I 11 § 1 mom. avsedd ansökan samt i 13 § 1 mom., 14 §, 16 § 2 mom. och i 19 § nämnda anmälningar *skall* behandlas *utan dröjsmål*.

24 §

En anmälan som enligt 13 § 1 mom., 14 § eller 16 § 1 mom. skall göras till landskapsstyrelsen kan även göras till polismyndigheten. Likaså kan ett föremål som enligt 16 § 1 mom. skall lämnas till landskapsstyrelsen även lämnas till polismyndigheten. Polismyndigheten skall genast

*vidarebefordra anmälningar och
föremål till landskapsstyrelsen.*

25 §

Den som utan tillstånd företager i 1 § 2 mom. nämnd åtgärd eller överträder med stöd av 8 § 1 mom. utfärdade föreskrifter eller i 14 §, 16 § 2 mom., 19 § 1 mom. eller 20 § ingående stadganden eller som från landskapet bortför i 16 § 1 mom. avsett föremål, vilket enligt denna lag hade bort tillställas landskapsstyrelsen, straffes med böter, såvitt icke strängare straff skall ådömas honom med stöd av annan lag.

Den, som underlåter att tillställa vederbörande myndighet i 16 § 1 mom. avsett föremål eller att därom göra föreskriven anmälan, straffes på sätt i 1 mom. är stadgat och have förverkat sin rätt på grund av fyndet. Lag samma vare, därest någon eljest undandöljer, överlåter, förvärvar eller från landet bortför föremål av sagda slag, som enligt denna lag hade bort tillställas landskapsstyrelsen, eller skadar eller ändrar detta.

25a §

Ny paragraf

25 §

Den som utan tillstånd företar en i 1 § 2 mom. nämnd åtgärd, eller som överträder en med stöd av 8 § 1 mom. utfärdad föreskrift eller en i 14 §, 16 § 2 mom. eller 19 § intagen bestämmelse, eller som från landskapet bortför i 16 § 1 mom. avsett föremål skall dömas till böter om inte strängare straff skall utdömas med stöd av annan lag.

Den som underlåter att lämna i 16 § 1 mom. avsett föremål till behörig myndighet eller som underlåter att göra föreskriven anmälan har förverkat sin rätt till ersättning samt till fyndet och skall dömas till böter om inte strängare straff skall utdömas med stöd av annan lag. Detsamma gäller den som gömmer, överlåter, förvärvar, ändrar, skadar eller från landet bortför föremål som avses ovan och som enligt bestämmelserna i denna lag skall tillställas landskapsstyrelsen.

25a §

Ett beslut som landskapsstyrelsen fattat med stöd av denna lag kan avseende lagligheten överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen.

Denna lag träder i kraft den

